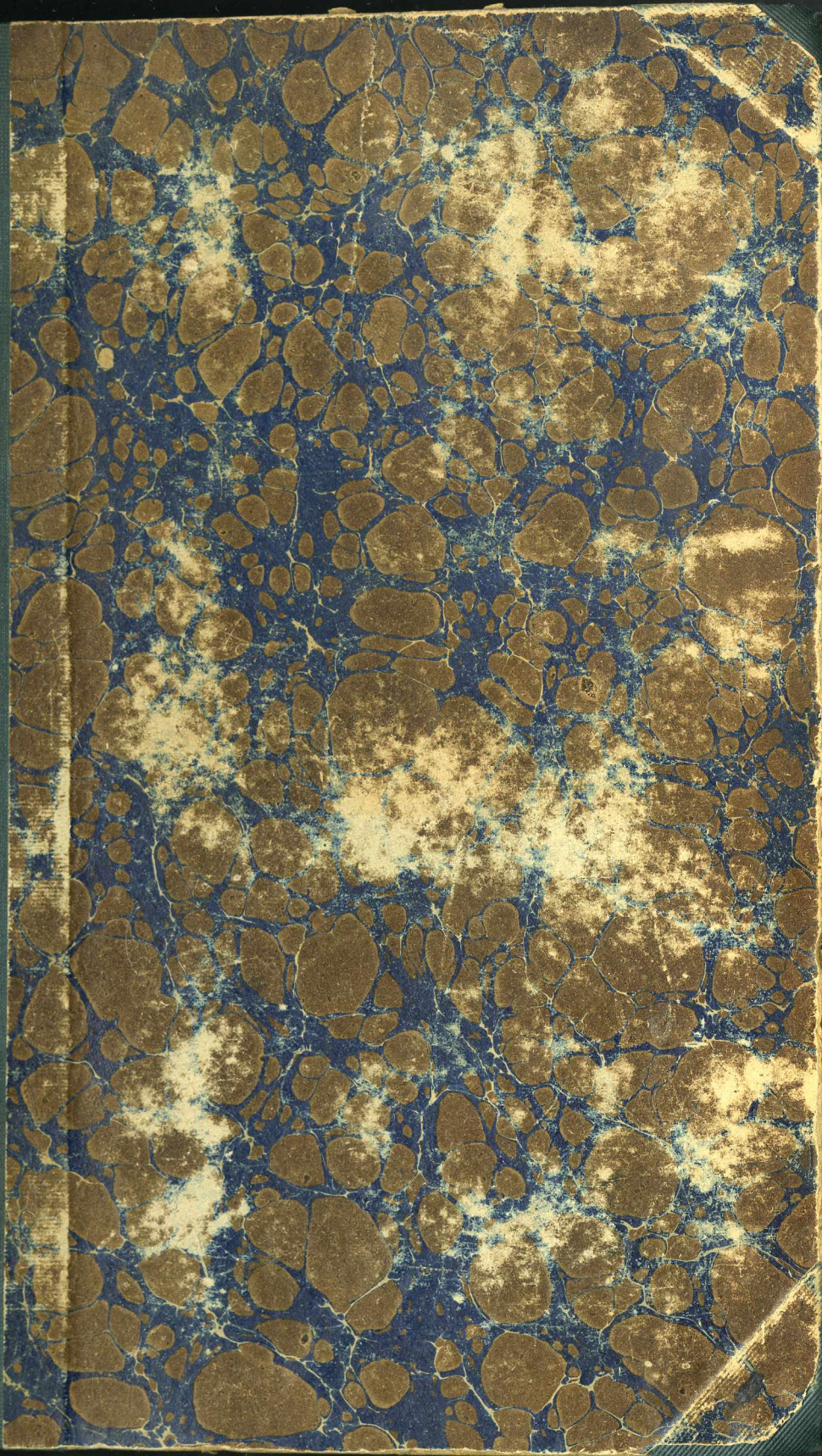

Politikai
röpiratok.

130.

130
1141

ÉSZREVÉTELEK
KOSSUTH LAJOSNAK

„EGYÜTTES VÁLASZ SOKAKNAK“

CIMŰ

LEVELEIRE.

4.

IRTA

BODNÁR ISTVAN

ÜGYVÉD.

A TISZTA JÖVEDELEM A B.-GYARMATI KISDEDÓVODA

JAVÁRA LESZ FORDITANDÓ.

Ára 20 kr.

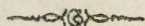
4. b.

ÉSZREVÉTELEK KOSSUTH LAJOSNAK

„EGYÜTTES VÁLASZ SOKAKNAK“

CIMŰ

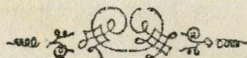
LEVELEIRE.

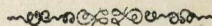
IRTA

BODNÁR ISTVÁN

ÜGYVÉD.

A TISZTA JÖVEDELEM A B.-GYARMATI KISDEDÓVODA JAVÁRA LESZ FORDÍTANDÓ.

B.-GYARMATON

NYOMATOTT KÉK LÁSZLÓNÁL

1 8 6 9.

Lib 200769248

ROSSIUS PAVLOVAK

PAVLOVAK

DE BALLACI GÉZA.

ÜMO

LA KIRALYI

ALTA

BOZSÁK KIRALY

BOZSÁK

LA KIRALYI ALTA BOZSÁK KIRALY BOZSÁK

NOTARIATON

ELŐFOTÓKÉPZÉS

100

Kossuth Lajos a Magyar Ujságban szigorú bírálat alá vétén az 1867: 12-ik s más erre vonatkozó törvényeket, azon meggyőződését nyilvánítja, hogy azok által a Cabinet-politika — mely nem a népek, hanem csak az uralkodó-ház érdekeit veszi tekintetbe —, meg van koronázva, és a magyar nemzetnek negyedfél százados szívóssága fölött fényes diadalt aratott. Most már — ugymond —, rendelkezésére állván a tíz évre megszavazott nyolcszázhezernyi hadsereg, — melynek költségét a delegációk készséggel megszavazták —, első gondja lesz az uralkodó-háznak németországi előbbi befolyását visszaszerezni. Ha már most a közösügyes törvények segélyével németországi állását visszanyerte, s magát a német nemzet élére állította: elnyomásnál egyéb nem várakozik reánk. Ha pedig megvetett: akkor is vége Magyarországnak; mert a porosz ellen szőtt politikánk folytán többé kiméltetni nem foguánk. De különben is Németország — ugymond — a Majnánál meg nem fog'állapodni; Austria pedig a közös-ügyes szövetség nélkül a Majna-vonal védelmére nem is gondolt volna: így a német háborúba okvetlenül belekeveredünk.

Át megy azután a keleti kérdésre, és constatálja, hogy a Cabinet-politika ott is compensationalis vágyakat táplál; és természeténél fogva mindenbe beavatkozván, a török görög viszályt is az éleszti; s roppant fegyverkezései által kényszeríti az oláhokat is hasonló készülődésre, a miből esetleg ránk magyarokra nézve nagy baj keletkezhetik.

Ezen közös-ügyes alku Kossuth szerint nem is tartható; mert a mellett sem osztrák sem pedig magyar politikát folytatni nem lehet, érdekeink folytonos ellentétben lévén. Bizonyítja ezt —ugy mond— azon körülmény is, hogy a kiegyezés sem a cseheknek, sem pedig a lengyeleknek nem tetszik, a kiket majd magyar szuronyokkal kellend elhallgattatni. De a németek is folyvást új pénzbeli követelésekkel lépnek elő, melyeket még Lónyay miniszter is vissza utasít. Ezen osztrák németiség természetűl gravitál Németország felé, s vagy magával rántja Magyarországot: vagy pedig ez poroszlója lesz a Cabinet-politikának a beolvadni vágyó osztrák-németiség ellen.

Az osztrák szövetség ezek szerint belől oszlaszt, kifelé pedig egy barát helyett két ellenséget teremt. Mig ellenben ha Németor-

szág ügyeibe nem avatkoznánk, s kelet népei semleges politikánk folytán szabadokká lennének: természetes szövetségeseinkké válnának. Nem panslavismus az — ugymond —, a mit Csehországban látunk: de szabadságra törekvés, nem akarván a csehnemzet a kis Ausztria függeléke lenni; hanem annyi jogot követel mint Magyarország, s ebben igaza is van.

Tanácsolja mind ezek után, hogy semmisíttessenek meg a kiegyezkedési törvények; állíttassék vissza az 1848-diki magyar alkotmány független kül s hadügygyel, és folytassunk önálló magyar politikát; ne szervezzünk egységes hadsereget, mely oly aggressív kinézetű: hanem a monarchiában létező mindenik nemzet állítson saját geniusza szerint nemzeti honvédelmet.

Hogy pedig mind ezeket utólérhessük: fölhívja a nemzetet, hogy Deák Ferenczel szemben, — ki programul s alapul a kiegyezkedési törvényeket tűzte ki —, ugyan ezen törvények megsemmisítésére törekedjék; minél fogva ellenzéki képviselők körül csoportosuljon, kik a magyar nemzet végromlására alkotott eme törvényeket meg fogják semmisíteni.

Hosszu levelét imaszerűleg fejezi be, kérvén a magyarok Istenét, hogy a nemzetet függetlenségi törekvéseiben gyámolítsa meg.

Az archimedesi pont, melyhez Kossuth okoskodása láncolatát köti, azon tényállapot lenne, ha az 1867: 12-ik s más ide vonatkozó törvények által a Cabinet-politika megkoronáztatott volna, s ekként az uralkodó Magyarország vérével és pénzével oly határtalan hatalommal rendelkezhetnék, hogy a jelzett politikát szabad tetszése szerint üzhethné.

Legyen hála az Istennek, hogy ezen állításnak az ellenkezője való; mert épen a hivatkozott törvény által van a magyar királynak a régi alkotmány és több százados gyakorlat által biztosított azon joga föladva, melynél fogva a kül és hadügyet, és a magyar korona özsves jövedelmeit 1848 ig absolut királyi hatalommal kezelte; mely jogai az 1848-ik évi törvényekben sincsenek világosan, s az érdekelt felek megnyugtatóásával szabályozva. De lássuk magát a kiegyezkedési törvényt.

Ezen törvény véglegesen rendezi a monarchia két független állama közt a közös védelem békés eszközét a külügyet, és fegyveres eszközét a hadügyet.

A 8 ik § szerint a közös monarchia diplomaticai és kereskedelmi képviseltetése *mind két állam ministeriumának egyelértésével s azok beleegyezése mellett* a közös minister teendői közé tartoznak. A nemzetközi szerződések mindenik ministerium által saját törvényhozásának előterjesztendő, s az által megerősítendő.

Kérdem: miként lehet ily körvonalozott törvény mellett családi polikát tizni? Hát nem felelős a közös minister a delegátióknak, a külön ministerium pedig saját országgyűlésének?

De menjünk a hadügyre. Igaz, hogy a monarchia öszves hadserege, s így a magyar is mint az égésznek kiegészítő része a közös fejedelem vezérlete vezénylete alatt van, s a belszervezet is fejedelmi jog: ám de más részről a 12 és 13 §§ szerint a hadsereg kiegészítése, az ujonczok megajánlási joga, a szolgálati idő meghatározása, az elhelyezés, élelmezés, a védelmi rendszer megállapítása, átalakítása a törvényhozás jogköréhez tartozik. Való, hogy a szükséges egység végett a két állam törvényhozása ugyanazon elvek szerint kénytelen eljárni, s az 1868: 40 ik törvény szerint a közös hadsereg nyolcszázazernyi létszámban tiz évre lett megállapítva: ámde ugyanazon törvény 13 § sa szerint *az évenkénti hadjuttalékot csak a törvényhozás által évenként teljesítendő megszarazás után lehet kiállítani.* Érdekes itt megérteni azt, hogy a hadseregnek csak $\frac{3}{10}$ része van béke idején rendes szolgálatban; mert minden katona hét évig tartalékos: s így a roppant hadsereg béke idején nem esik az államok terbére. Menjünk tovább. A 38 ik § szerint a delegátiók *az országgyűléseket helyettesítik*, s föl vannak jogosítva ugy a kül valamint a hadügyi azon költségvetést megállapítani, melyet a közös ministerium a 40 § szerint *mind két állam ministeriumának befolyásával készít* és terjeszt a delegátiók elé; mely delegátiók a 30. § szerint csak *egy évre*, az országgyűlés csak *egy szakára* választatnak, s hatáskörük az új ülæsszak kezdetével megszűnik. Az országgyűlés idő előtti elosztásával a 46 §. szerint a delegátió is *föloszlik*, s az új parlament által újra lesz megválasztandó, hogy *mindig a többség szellemében működhessék.* A delegátiók határozatai szentesítés után az országgyűlésnek előterjesztendő, és a magyar felelős miniszterium által hajttnak végre. Ezen delegátiókban a bizottsági tagoknak is van kezdeményezési joguk. Az ülések nyilvánosak, s határozat csak nyilvános ülésben hozathatik. A közös ministerek felelősségre vonhatók, s pörbe foghatók. Az 56. § szerint *új államkölcsönyt csak a magyar törvényhozás beleegyezésével lehet*

kötni, s annak hová fordítására ugyan ezen törvényhozás ügyel föl, kimondván az 57 §. hogy különben az országot semmi állam-kölcsöny nem terhelheti.

Ennyi biztosíték mellett, t. i: midőn a költségvetés a magyar miniszterium befolyásával történik, s a delegáció által a parlament nevében állapittatik meg; midőn a rendes költségvetés csak béke idejére szólván, a háború folytatására állam-költsönyre van szükség, melyet országgyűlési fölhatalmazás nélkül kötni nem lehet: ily törvény mellett lehet e Cabinet-politikát tűzni? Még ha föltennők is azon képtelenséget, hogy a közös fejedelem a törvényhozások s miniszteriumok mellőztével status esint fogna elkövetni, kérdem: melyik solid hitelező fogna pénzt kölcsönözni? Minő közegekkel fogna a fejedelem bent a hazában rendelkezni?

Ugy hiszem, miként a törvényből bebizonyítottam, hogy a szövetséges monarchiában ezentúl Cabinet-politikát tűzni nem lehet.

Allítsuk ezen kiegyezkedési törvénnyel szembe az 1848: 3ik törvényt, hogy mind kettőnek gyakorlati értékét megmérlegelhessük.

Ezen törvény 13 ik §-sa, a hazát az örökös tartományokkal közösen érdeklő viszonyok elintézését a fejedelem személye körüli miniszterre bízta: tehát Magyarország diplomaticai s kereskedelmi képviseltetése így közvetve eszközöltetnék a nélkül, hogy meg lenne határozva, mi befolyással bír a magyar miniszter a külügyi miniszteriumban. Nem nagy fejtörésbe kerül belátni, hogy az 1867: 12 törvény hasonlatlanul értékesebb; mert a szerint a közös külügyi miniszter csak felelős kormányunk befolyásával kezelheti a külügyet; a nemzetközi szerződések megerősítés végett a törvényhozás elé terjesztendők; a külügyi költségvetés a magyar miniszterium befolyásával készítettetik s terjesztetik a parlament meghatalmazottjaiból alakított delegáció elé. E szerint hazánknak éppen oly befolyása van a külügyre mint Austriának.

A mi a hadügyet illeti: tagadhatlan, hogy az 1848: 3 : 6-ik §-ában bent foglaltatik, miszerint mindazon tárgyakban, melyek a magyar kormányshoz tartoztak, vagy azokhoz tartozniok kellett volna, s általában minden polgári, egyházi, kincstári, katonai s honvédelmi tárgyakban a király a végrehajtó hatalmat kizárólag a magyar miniszterium által fogja gyakorolni. A törvény szövege világosan nem mondja, hogy a hadügynek a vezérlet, vezénylet s

belfelszerelésre vonatkozó részei is a magyar ministerium kizárólagos jogkörébe vonattak-e, a vagy csak azon katonai ügyek, melyek eddig is a törvényhozás s kormányzások intézkedései alá tartoztak. Annyi bizonyos, hogy a törvény 8-ik §-ánál fogva a magyar hadseregnek az ország határain kívüli alkalmazása, nem különben a katonai hivatalokrai kinevezések nem a hadügyi a vagy honvédelmi, hanem a király személye körüli minister teendői közé soroztatnak, ki az örökös tartományokkal közös ügyeket kezeli; mint-ha ezzel az lett volna kimondva, hogy a hadügynek az örökös tartományokkal közös részei is vannak.

A történelem tanúsítja, hogy ezen ruganyos törvény másképp értelmeztetett a hazában, és másképp Austriában; s maga a honvédelmi, utóbb tényleg hadügyi minister Mészáros Lázár is sokat küzdött a monarchiai érdekek mellett: de a forradalom által elsodortatott, s Kossuth 1848 Augusztus 19 ki országgyűlési beszédében az idézett törvényt a törvényhozás tetszése közben úgy magyarázta, hogy Magyarország úgy a külügy, valamint a hadügyre nézve önállóan s magyar szellemben intézkedhetik.

Nem feszegetem ezen annyi vizályra okot szolgáltatott törvény születésének körülményeit. A törvény szentesítve lett, s kötelezővé vált. De kérdem még is: ha az csak ugyan teljesen független kül s hadügyet állapított meg a magyar nemzet számára, s nem ismerel semmi Austriával közös ügyeket, föl lehet-e ily törvény mellett minden körülmények közt tartani a *pragmatica sancti*ót, mely a monarchia örökös feloszthatlanságát s elválaszthatlanságát biztosítja? Én kételkedem. Ugyan is ez esetben a hadügyi költségvetést a külön parlamentek állapítnák meg, s a külön hadseregek fölötti rendelkezés az illető hadügyi ministerek jogköréhez tartoznék, kik a parlamenti többség politikáját vallanak. Hát nem történhetnék meg, hogy a parlamenti többség némely lelkiismeretlen hirlapok, hűtlen követjelentések s demagok-bujtogatások folytán az értelmiség közvéleménye dacára mesterségesen alakulna meg, mely aztán a legünnepélyesebb véd és dac-szövetség ellenére, sem a hadi költséget nem szavazza meg, sem pedig a hadsereget kiindítani nem engedi; mert például a magyar törvényhozás a porosz, az osztrák pedig az oroszországi háborút érdekébe ütközőnek tartaná. Kérdem tehát: lehet-e delegáció, vagy más ennél talán tökéletesebb monarchiai intézmény nélkül a monarchiát úgy biztosítani, hogy egyik szövetséges állam a másikat cserben ne hagyja? Feltartható-e ily

módon a *pragmatica sanctio*, melynek értelmében egymás ellen, vagy egymás nélkül háborút viseltnünk nem szabad? Valóban nem. Mig tehát Austriával közös monarchiát képeztünk, s egymást úgy a bel valamint a kül ellenségek ellen kölcsönösen megvédeni tartozunk, lehetetlen a kül és hadügynek teljes különválasztása. Ez volt oka, hogy valamint a *pragmatica sanctiót*, úgy az 1848: 3 ik törvényt is határozottan megmagyarázni s a szükséghez képest módosítani kellett.

Azonban eme közös viszonyunk dacára, épen az 1867: 12-ik törvény alapján joggal követelhetjük, hogy a magyar hadsereg nemzeti szellemben szerveztessék, és a hazában helyeztessék el, még pedig gazdasági tekintetekből minden ezred a lehetőségig saját toborzási kerületében. A sereg nemzeti szervezete a vezérlet vezénylet s belfelszerelés egységével nagyon összefér, vitézsége pedig a nemzeti szellem által csak fokozódni fog. Hanem szabad legyen kérdés: vannak-e elégséges számu képzett s a hadi tudomány mai színvonalán álló magyar tisztjeink? Ne ámitsuk magunkat az 1848-iki sikerrel. Napjainkban egészen más képesség kívántatik. Mindenek előtt képző intézetekről kell gondoskodnunk. Azután kérdezem: fölvanak-e a testvér népfajok a nemzetiségi törvény igazságos voltáról világosítva? Nem táplálnak-e centrifugális vágyakat? Minek fűzzem tovább a gondolatot. Ismerjük a nemzetiségi fanatismust, korunknak eme betegségét. Olvassuk a temesvári tanácskozmány viselt dolgait; úgy naponta észlelhetjük a testvér nemzetiségek némely lapjainak böszültségét. Mit gondol szives olvasóm, tanácsos volna-e a népnevelés elhanyagoltsága miatt könnyen fanatisálható katonaságot kellőkép felszerelve s begyakorolva otthon elhelyezni, mi előtt a jogosulatlan szenvedély lecsilapul, s a honpolgárok vallás s fajkülömbőség nélkül saját igazi érdekeiket fölismerik? Nem kell-e ez időben Isten áldásának tartanunk, hogy a velünk kibékült s érdekekben összeforrott király, mint a seregek hadura, a monarchia érdekében böles belátása, s felelős ministereinek tanácsa szerint sikeresen intézkedhetik.

Sokan hivatkoznak a Svédország s Norvégia közti államviszonyra, mint a *personal-unio* mintájára: érdekes lesz ugyanazért egybe hasonlítás végett tudnunk, miként kezeltetik ezen szövetséges monarchiában a kül és hadügy.

Norvégia alkotmánya 1814 Máj. 17-én jött létre. Midőn az európai nagy hatalmak kényszerítése folytán Norvégia a svéd ural-

kodóházat elfogadta, bár mennyire törekedett fentartani függetlenségét: alkotmányát még is olykép módosította, hogy Svédország ellen vagy a nélkül háborút ne is viselhessen. A király a hadseregnek és hajóhadnak fővezére. Ha háborút akar viselni: a norvég alkotmány 26-ik § a szerint mind két ország államtanácsát közös tanácskozássra köteles összehívni, s a háború fölött ez határoz. Az alkotmány eme szabályával ellentétben látszik lenni az országgyűlésnek azon joga, hogy a háború költségét az szavazza meg, s annak engedélye nélkül sem a hadsereget, sem pedig a hajóhadat támadó háboru végett a király az országból ki nem indíthatja. A mi a külügyet illeti, a norvég alkotmány nem engedvén meg, hogy követe idegen lehessen, e miatt a svéd-követség által nem képviselteti magát, s nem is avatkozik a külügybe: hanem a Svédország által kizárólag kezelt külügy költségeihez bizonyos öszveggel járul. A lapok nem rég hozták a svédkirály trónbeszédét, melyben kilátásba helyeztetik, hogy a mind két országgyűlés elé terjesztett javaslat folytán, az unio kérdése okszerűbben fog rendeztetni.

Mi előtt Kossuth leveleinek s politikájának további taglalásába bocsátkoznám: meg kell előbb világítnom a Deák-politikát, melyet Kossuth természet ellenesnek, s a monarchia népei érdekeibe ütközőnek állít.

Ezen politica a dualismuson alapszik. A monarchia jelen szervezete szerint a magyar államban a politikai nemzetiség magyar; mert egy vezénynyelvnek lenni kell, melyen az államot kormányozni lehessen: azonban Horvát, Tótországnak, Fiuménak belélettükre nézve teljes függetlenséget biztosítottunk, hasonlóan fogván banni Dalmátiával is, ha az anyaország kebelébe visszakerül. Az anyaország alkotmánya önkormányzati alapokon nyugodván, a községi élettől kezdve fölfelé ugy a politikai, valamint az egyházl hatóságokban minden nemzetiség többsége érvényesítheti magát, meg lévén a magyar nemzet győződve, hogy a képzelődés országába átcsapongó nemzetiségi törekvések a szabadság által legjobban korlátozhatók. Ha életre való valamely nemzetiség: a szabadság védőszárnya alatt fölvirágozik, különben elvesz. Amerika a nemzetiségi küzdelmekről mit sem tud; neki szabadság s reális dolgok kellenek; s bámulja a vén gyermeket Európát, hogy az absolutismus által fölkarolt nemzetiségi politika járszalagán vezetteti magát.

Miért kellene kételkednünk, hogy az osztrák államban is hasonló intézkedések által előbb utóbb meglesznek a nemzetiségek nyugtatva. Nekem legalább úgy látszik, hogy ha Csehországnak, Galliciának Horvátországhoz hasonló tartományi függetlenség biztosítottatik: a rajongó pánszlávokat kivéve, a többség ezen csendes házi boldogságot ábrándokért nem fogja cserébe adni; s oly politikát fognak űzni, mint az okos szerbek, kik Oroszország uszályhordozói nem kívánnak lenni, hogy saját nemzeti egyéniségüket elvesztvén, a panrussismusnak áldozatul essenek. Anyagi tekintetek sem fogják őket az osztrák államszövetségtől elidegeníteni; mert bár hová szakadjanak, az államadósság aránylagos részét magukkal viendik. Ellenben az egyített maradásra több szellemi okuk van mint az ellenkezőre; mert akár Németországba olvasztassanak be, akár az orosz foglalja el őket, cseh egyéniségüket elfognák veszteni. A lengyel megfogyva bár, de szabad belélet mellett megápolhatja nemzetiségét, s élhet a jövőnek. Kár lenne a kedvező valót ábrándokért fölládoznia.

Kossuth fölteszi, hogy az osztrák németiség Németországba beolvadni vágyik: azonban az nagy kérdés, vajjon van e kedve Bécsnek egy nagy német állam messzevidéki városává válni? Kivánják-e az osztrák németek ipar s kereskedelmi, vagy a bankárok pénzügyi érdekei a beolvadást, s a föltűnik való megválást? Alig hiszem. Tudjuk mivé lett Velence midőn a köztársaság megbukott. Az is kérdés: vajjon a parlamenti kormányzattal bíró, s a szövetséges nemzetiségek fölött előnyben részesülő osztrák németiségnek nincsenek-e komoly aggályai a caesarismusra törekvő orosz dynastia iránt?

De kérдем: miért ne lehetne Németország igényét visszautasítani, midőn Austriában többszörösen nagyobb számu idegen nemzetiségek is vannak, melyek élni kívánnak? Ha mind ezeken kívül tekintetbe vesszük Európa súlyegyenét, s a latin fajok önfentartási politikáját, a közös magyar-osztrák monarchia létezése európai szükségként tűnik föl; mert eme fajok nem engedhetik meg, hogy Európa uralma fölött az orosz és német nemzet megosztozzanak; de sőt ezt komolyan a német nemzet sem akarhatja, ne hogy a szinleges muszka barátból idővel veszedelmes szomszéd váljék.

Ezen, hitem szerint életképességgel bíró monarchiának adott új életet a Deák-politika; melynek csak békére van szüksége, hogy az absolutismus által ejtett nehéz sebeket begyógyíthassa, szabad intézményeit a népek ohajtásához képest kifejttesse, hogy ekként minden népfajra nézve kívánatosná váljék az egyített-maradás. A két

államban tagadhatlanul összekötő kapocsul szolgál a magyar és a német elem: de ezen visszautasíthatlan szükség nem elegendő ok arra, hogy a többi népfajok békétlenkedjenek, ha számukra az önkormányzat minden irányban biztosíttatik. Bábel tornyot építeni okos nép nem akarhat. Egységesíteni a monarchiát nem sikerült; mert a magyar nemzet törvényes függetlenségéhez ragaszkodott, s a német elem a magyarral diadalmasan meg nem mérkőzhetett. Sokkal észszerűbb volt a kiegyezkedés a dualismus alapján. Igaz, hogy e mellett teljesen függetlennek egyik állam sem mondhatja magát, a mennyiben a kül és hadügyet együttesen kell kezelniök; s ennyiben, de csak is ennyiben állam-szövetségben, reál-unióban vannak egymással: ámde a bomladozó török birodalom, valamint a terjeszkedni vágyó orosz és porosz államok tözsomszédságában Európának az öszves monarchia erejére s nagy hatalmi állására van szüksége; és a *pragmatica sanctio* is ezen sarkalatos törvényünk szoros egyesülésre kötelez bennünket, a mennyiben elválaszthatlanul, fölösztíthatlanul együtt kell maradnunk, s egymást úgy a bel, mint a kül ellenség ellen kölcsönösen megvédenünk, a miből a kül és hadügy közössége önkényt következik. A teljes függetlenség természetes, hogy kedvesebb az embernek: de elvégre az okos nemzet számot vet körülményeivel, és meg elégszik az elérhetővel, kivált ha azt anyagi tekintetek is hangosan követelik. Hét millió magyar van. Ezen szám a tizennégy milliónyi különbéle nemzetiségű magyar államban amalgamizáló erőnek igen tekintélyes: de azzal keleten, Európa legveszélyesebb pontján, nagy hatalmi politikát űzni nem lehet. Hiába tagadnók, Európa gyengének talál bennünket a roppant föladat megoldására; kivált napjainkban, midőn még szegények vagyunk, s a nemzetiségi sebek sincsenek begyógyulva. Idő kell hozzá, míg a törvény megtermi gyümölcsét. Az erős sorsa tagadhatlanul kedvezőbb: de a gyengébbet a természet egyesülésre utalja, ha veszély fenyegeti. Kivel tanácsosabb egyesülnünk? Az osztrák állammal-e, melylyel több százados szerződések kötnek össze, s helyesen fölfogott érdekeink közősek? Vagy azon népfajokkal-e, melyek romjainkon ohajtanák fölépíteni képzeleti államaikat? Az oláh szomszéd Erdélyre les, sőt államát Debrecen befoglalásával a Tiszáig szeretné kiterjeszteni. A pánszlávok ohajait ismerjük, hiszen a Vojvodina, Okolia még friss emlékeztetünkben van. A választás nem nehéz. Maradjunk a törvényes és történelmi alapon; mert annak megváltoztatása valószínűleg nemzetünk sirjához vezet, s romjainkból új államok fognának épülni.

Vessünk most egy tekintetet a Kossuth-politikára. O a Lajthán túli németiséget szeretné nagy Németországba beolvasztani, s ezt mint okvetlenül bekövetkezendőt jósolja is: és így nem léteznék többé azon mintegy nyolc milliónyi német, mely az osztrák államban anyagi és erkölcsi súlyával összekötő kapcsolást szolgál. A csehek s lengyeleket velünk egyenjogúknak nyilvánítván, kétségkívül marasztani kívánja, a zajongó oláhokat is jóakarólag mentegeti: e szerint Galiciától kezdve, félkör alakban a szláv fajok által bekerítettünk, s ezen gyűrűzet a török birodalom fölbomlásával még messzebbre is kinyúlnék. Egyrészt tehát a déli szlávok, más részt az éjszaki szláv collossus által az oláhokkal egyetemben teljesen körülvétetnénk; mert a szintűgy szláv fajú lengyelt addig fogja a muszka Európa elnézése mellett puhítani, hogy elvégre kényszerűségből is elfogadja a pánszláv politikát. Kérdem: mi jövődő várakoznék ez esetben a magyar nemzetre? Az oláhokkal együtt áldozatul esnénk; vagy legjobb esetben oly állam-szövetségbe jutnánk, melyben kisebbséget képezvén, alárendelt szerepünket mielőbb lejátszanánk. Hogy ezen képzeleti államok nem a Habsburg-ház kedvéért alakulnának, az magában értetődik. Ezen szomorító jövőtől csak a Deák-politika, s a monarchia fentartása menthet meg; mert mi sem valószínűbb, minthogy a magyar nemzet vagy együtt virágzik az uralkodó házzal, vagy együtt vesz.

Azt mondja Kossuth, hogy a monarchia népeinek érdeke elmentében van: ám de az teljeséggel nem áll; mert mindnyájunk érdeke a béke és semlegesség úgy kelet, valamint Németország felé.

Mjóta Ausztria Német s Olaszországból kiszorított, ha külön államként létezni óhajt: nincs egy talpalatnyi tér, melyen foglalást tehessen. Jelenlegi határait megvédeni tartozunk: de azontúl nincsenek kötelezettségeink; ha csak a háborút közös érdekünk nem kívánja. A Németországgal jó baráti viszony fentartása, úgy szólván: nemzeti politikánk. Mi képezzük a védfalat a muszka túlterjeszkedés ellen: azért lehetetlen, hogy Németország szomszédságunk fontosságát be ne lássa. A magyar nemzet már első megtelepedése által meggyámolítására szolgált a német nemzetiségnek, mely a nélkül a szláv elem által elárasztatott volna: azért nemzetiségünk fentartása a német nemzet érdekében van. Mind ezekből látható, hogy a németországi aggressiv háboru csak ráfogás, vagy képzelődés.

A keleti kárpótlási politikának sincs értelme. Okos magyar ember a török birodalom romjain osztozni nem vágyik. Elég, sőt sok is hazánkban a centrifugális elem, nem hogy még szaporítani óhajtsuk. A Kárpát, Duna, Száva s az ádriai tenger a mi természetes határunk. A török birodalom vagy képes lesz alkotmányos állammá alakulni, vagy feloszlik. Ez utóbbi esetben vagy egycsül a természetlenül elszakított Görögországgal, s a görög, szláv, oláh népek, — melyek a keleti vallás által úgy is erős kapcsolattal bírnak, — trialismus alapján szövetséges államot képezendnek: vagy több állam alakul belőlük. A mi politikánk a teljes semlegesség s jó szomszédság; de a foglalás, s természeti határainknak megbolygatása a legnagyobb hiba lenne.

Nem oszthatjuk Kossuth nézetét, hogy midőn egész Európa fegyverben áll, mi a veszély torkában, a hadsereg egységét földadjuk, s országonkint valami laza kötelékű, különbféle szervezeti honvédséget állítsunk helyébe. Az éjszaki németszövetség példája másra tanít. A porosznak első gondja volt a szövetkezett államok hadseregeit porosz mintára egységesen szervezni. Midőn a szomszéd oroszoknak egy millió négyszáz ezer, a porosznak pedig egy millió kétszáz ezernyi egységesen szervezett védereje van: a magyar-osztrák monarchia hadseregeinek decentralizációjáról szó sem lehet. Jól tudja Európa, hogy sebeink most is vérzenek. Készülődésünket senki sem fogja agresszív jelleműnek tekinteni; mert a Cabinet-politika lehetlenné vált.

A mi az állam adósságot illeti: az oly emberrel bajos komolyan beszélni, ki azt hiszi, hogy annak elvállalása szabad tetszésünktől függött. Eltekintve attól, hogy a nélkül békés kiegyenlítésről sem a fejedelemmel, sem pedig az osztrák népekkel szólni sem lehetett: Európa leghatalmasabb államai nem hagyták volna veszendőben saját polgáraik millióit. A ki a tárgyalásokat figyelemmel kísérte: tisztelettel hajlik meg a törvényhozás bölcsessége előtt, mely a lehető lealkuvás mellett vállalta el emez adósságok mint egy 23 százalékát. Sok teher jutott ránk tagadhatatlanul: de még több az osztrák államnak, melynek polgárai szintűgy nem okai az absolutismus okozta csapásoknak. De ha közlekedési eszközeink minden irányban létre jönnek, s gazdaságunk, iparunk, s

kereskedésünket kifejtjük: tekintve hazánk parlagon heverő természeti kincseit, adózási képességünk annyira megnövekszik, hogy a most súlyos teher idővel alig lesz érezhető. Hogy azonban ezen áldásban mi előbb részesüljünk: békét kell hagynunk a meddő közjogi vitának, hogy égető belügyeinket, a közt legelső sorban az adóügyet rendbehozhassuk; némely közvetett adókat pedig, milylen például a dohány-monopolium —, más célszerűbbel fölcserélhessük; szóval bajainkat megorvosolhassuk.

Végre, minthogy a levél az ellenzéket törekszik többségre juttatni, azt kérdezem: mi fogna ez esetben történni? Az országgyűlés fő teendői közé tartozik a delegatio megválasztása, hogy a közös költségeket megállapítván, a pénzügyminister a költségvetést idejekorán az országgyűlés elé terjeszthesse, s ne kellessék rögtönözniük s nagy részben a régi alkotmányellenes adótörvényt elfogadnunk, mint a legközelebb lefolyt országgyűlésen.

Fogna-e az ellenzéki többség delegatiót választani, midőn abból az utolsó országgyűlésen is kilépett? Ha választ: akkor vagy hagyja kormányozni a jelenlegi ministeriumot, s ekként kormánypárttá válik; vagy pedig valamely cabinet-kérdésben azt leszavazván, elfoglalja a miniszteri padokat a nélkül, hogy az 1867: 12-ik törvény rögtöni megváltoztatását programjába fölvenné, jól tudván, hogy ezen nemzetközi törvény ellen irányzott programot a király el nem fogadhatná. Az ellenzék ezen eljárása politikai jellembe vágó dolog lenne, ha csak azzal nem mentegetné magát, hogy a ministeri padokról könnyebb lesz úgy a királyt, valamint az osztrák-állam vezér férfait a delegatio eltörlésére, s valami új szervezet elfogadására, vagy épen a kül- és hadügynek tökéletes elválasztására rá birni. Ha ez sikerül: akkor a kiegyezkedési törvény el fog töröltetni. Ha pedig nem sikerül, és az ellenzék óhajtja, hogy a haza alkotmányosan kormányoztassék: akkor nem marad egyéb hátra, mint minden többségük mellett a szentesített törvény alapján álló ministeriumot kormányon hagyni, s mindent elkerülni, a mi azt lemondásra kényszeríthetné. Ha pedig az ellenzék azzal kezdené működését, hogy delegatiót nem választ, hanem a helyett a közjogi vitába bebonyolodik: ezen szomorú esetben nem lehetvén a költségvetést előterjeszteni s az adót megszavazni, a korona

először is fölosztatási jogával fog élni; és ha ekkor is többségre vergődnek az ellenzék: a ministerium lemondana, törvényellenes program mellett pedig ellenzéki ministeriumot a felség nem nevezhetne; de mert az országot kormány nélkül hagyni nem lehetne: beállana ismét a provisorium, vagy esetleg az ostrom-állapot; mely újra cadaverre változtatná a friss életnek örvendő monarchiát, s jeladásul szolgálna az orosz porosz politika hiveinek s a föllázadt nemzetiségeknek megrohanásunkra; a minék gyászos következménye valószínűleg a magyar nemzet örökös bukása lenne.

Nem tagadom, hogy mint a nép gyermeke örökös halálával tartozom Kossuthnak az 1848 iki törvényekért, melyek eltörölték a középkori intézményeket, s megkoronázták a democratiát: de még sem szabad eme törvényeket túl becsülnünk; mert a rögtönzés meg látszik rajtuk; nagyrészen csak elveket nyilatkoztatnak ki, melyek kifejtése s gyakorlati alkalmazása a későbbi törvényhozás soknak van fentartva, s így eme törvényekhez mereven nem ragaszkodhatunk. A Kossuth-cultus sem vakithat el bennünket annyira, hogy téves politikáját is vakon kövessük.

Azért én is kérem a magyarok Istenét, világosítsa föl minden követjelöltnek és választónak elméjét, hogy belátván a tátongó örvényt, mely felé bennünket a Kossuth-politika sodor, csoportosuljunk a haza bölcse, Magyarország második megalapítója Deák Ferenc zászlója körül. Ezen, az egész mivelt világ által ünnepelt férfit a mi Mózesünk. Mi kár, hogy ezen számító államférfi betegség által gátolva, az 1847/8-ki országgyűlés megnyitásakor meg nem jelenhetett, s vezér szerepét átnem vehette. Meg vagyok győződve, hogy ha e válságos időben Deák Ferenc lett volna hangadó az országban: valamint az osztrák részről követelt kétszáz millió államadósságot elvállaltuk volna, s most nem lennénk kénytelenek hatszáz milliónyi terhet viselni; úgy minden közös ügyeinket már akkor elintéztük, s a hűrt szakadásig nem feszítettük volna; és most már húsz évi folytonos haladás után a gazdag s boldog nemzetek sorába tartoznánk.

DE BALLAGI GÉZA.

